

**Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Doktori Iskola**

DR. CSÁK ZSOLT

**A TERHELT TÁVOLLÉTÉBEN LEFOLYTATHATÓ EGYES
ELJÁRÁSOK MEGÍTÉLÉSE AZ ELJÁRÁSI
SZABÁLYSÉRTÉSEK ÉS A TISZTESSÉGES ELJÁRÁS
TÜKRÉBEN**

A doktori értekezés tézisei

Témavezető:
Prof. dr. Gál István László
Tanszékvezető egyetemi tanár

Pécs, 2016.

Tartalomjegyzék

I. A témaválasztás indoka, a kutatás célkitűzései	3
II. A kutatás módszerei	6
III. Az értekezés felépítése	6
IV. A kutatás eredményének összefoglalása, a hasznosítás lehetőségei	8
1. A közvetlenség háttérbe szorulása	9
2. A tisztességes eljárás kérdései	10
3. Lehetséges jogalkotási megoldások	11
4. Összegezés	12
V. Az értekezés témakörében írt publikációk jegyzéke	13

I. A témaválasztás indoka, a kutatás célkitűzései

Huszonöt éves ítélkezési és 17 éves oktatói tapasztalatom felhasználásával a dolgozatban a terhelt távollétében lefolytatható eljárások közül a három legfontosabb bemutatását tűztem ki célul. Vizsgáltam a szabályszerűen megidézett terhelt távollétében lefolytatható eljárást; azt az esetet, amikor a terhelt maga jogosult úgy dönteni, hogy a tárgyaláson nem kíván részt venni, végül a Be. XXV. Fejezetében foglalt külön eljárás azon részét, amikor a terhelt ismeretlen helyen tartózkodása miatt folyik a büntetőeljárás a távollétében. A dolgozat célját szem előtt tartva – figyelemmel a terjedelmi korlátokra is – nem foglalkoztam azon esettel, amikor a terhelt külföldön ismeretlen vagy ismert helyen tartózkodik. Az általam felvetett problémákhoz ez az eljárás szervesen nem illeszkedik, ugyanakkor olyan kérdéseket vet fel, amelyek önálló dolgozat témája lehetnek.

A kérdés jelentőségére figyelemmel külön is foglalkoztam a fellebbviteli eljárások problémáival.

A dolgozat megírása során igyekeztem vizsgálni, hogy az egyszerűsítő eljárások alkalmazása milyen lehetséges eljárási szabálysértéseket hordoz magában, illetve a törvényi, valamint jogalkalmazói módszerek mindenben megfelelnek-e a tisztességes eljárás kívánalmainak. Törekedtem ezért annak bemutatására is, hogy az eljárás gyorsítása és egyszerűsítése nem minden esetben éri el a jogalkotó által megfogalmazott célokat, illetve – egyes esetekben – indokolatlanul korlátozhatja a terhelt jogait, illetve kötelezettségei teljesítését.

Vizsgáltam annak a kérdését, hogy a terhelt tárgyaláson való jelenléte a jog vagy a kötelezettség kategóriájába tartozik-e; és megfogalmaztam javaslatokat a jogalkotás irányába.

A dolgozat megírása során a legfontosabb feladatnak a tisztességes eljárás hangsúlyozását tartottam; ezért elsősorban az EJEB ítélkezési gyakorlata kapcsán állapítható meg, hogy a nemzeti belső jog rendelkezéseinek maradéktalan betartása együtt járhat az Egyezmény megsértésével elsősorban annak kapcsán, ha az eljárás nem volt tisztességes.

Bárd Károly mutatott rá arra, hogy a bíróság a vádlott távollétében hozott ítéletével deklarálja, hogy képtelen betölteni azt a funkciót, amelynek teljesítésére létrehozták.¹

A tisztességes eljárás kívánalmait szem előtt tartva a dolgozatomban ugyanakkor igyekeztem azt az állítást bizonyítani, hogy az eljárás egyszerűsítése és gyorsítása ugyan elfogadható jogalkotói cél, ezért a terheltnek lehetőséget kell biztosítani arra is, hogy saját akaratából maradjon távol a tárgyalásról, azonban a megalapozott ítélkezés és az anyagi igazságra törekvő igazságszolgáltatás feladatai érvényesülése érdekében biztosítani kell a bíróság számára annak lehetőségét, hogy – amennyiben a terhelt elérhető – őt a jelenlétre kötelezze.

A dolgozatban a távollétes eljárásokat azért választottam a kutatás tárgyának, mivel – elsősorban fellebbviteli ítélkezési tapasztalatom alapján – a közvetlenség elvének visszaszorulása okán egyszerre vetik fel a tisztességes eljárás sérülésének lehetőségét, valamint a tételes jogban szabályozott eljárási szabálysértések bekövetkezését. Erre figyelemmel pedig sok esetben megkérdőjelezi azon jogalkotói célt, hogy igénybe vételükkel az eljárás gyorsan, hatékonyan és időszzerűen befejezhetővé váljon.

¹ Bárd Károly: Emberi jogok és büntető igazságszolgáltatás Európában Magyar Hivatalos Közlöny Kiadó. Budapest, 2007.183. oldal

Mindezek alapján az alkotmányos-alapelvi jelentőségű tételeket szem előtt tartva szerettem volna megvizsgálni, hogy a hatályos Büntetőeljárás törvényünk választott témát érintő rendelkezései megfelelnek-e azon követendő normáknak, elvárásoknak, amelyeket a törvény megalkotása és alkalmazása során figyelembe kell venni. A felvetendő kérdések vizsgálata során ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül, hogy a perjogok alapvetően igazodnak az igazságszolgáltatási szervezet jellegéhez.²

A kutatás kiinduló alapja annak felismerése volt, hogy a jogalkotó a tényleges helyzetre reagálva teremtette meg azon jogintézményeket, amelyek lehetővé tették, hogy a bíróságok a terhelt távollétében is tárgyaljanak. A kutatásom ugyanakkor igazolta, hogy a terhelt távollétében lefolytatható eljárások az eljárási szabálysértések olyan széles skáláját tárják fel, amelyek nem egy esetben kétségessé teszik az eljárás gyorsításához és egyszerűsítéséhez fűződő jogalkotói érdeket és szándékokat. Kúriai bíróként a mai napig felülvizsgálati eljárásokban kell részt vennem hatályon kívül helyező határozatok meghozatalában, mivel a rendkívüli jogorvoslat alapjául szolgáló feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértéseknek nem csak a lehetősége, hanem – sajnálatos módon – a gyakorlatban történő megjelenése is szinte mindennapnak nevezhető.

Nem vitás, hogy a XXI. század igazságszolgáltatásának egyik legnagyobb problémája az eljárások ésszerűtlen elhúzódása.

Fentiek ellenére külön foglalkoztam azzal a kérdéssel, hogy a magyar jogrendszer szerint egyébként mindenben törvényes és Alaptörvénynek megfelelő eljárás nem biztos, hogy kiállja a megmérettetést nemzetközi fórumok előtt. Egyrészt kimondható, hogy a Büntetőeljárás törvényünk rendelkezései megfelelnek az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről szóló egyezmény 6. cikkében foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jog elvárásainak. Ennek ellenére megállapítottam, hogy a jogalkotás sokszor kerül abba a kényszerű helyzetbe, hogy az alkotmányos és emberi jogi alapelveket ütköztetni kénytelen az igazságszolgáltatás gyorsításával, illetve egyszerűsítésével kapcsolatos elvárásokkal. Ez pedig megteremti a lehetőségét annak, hogy az egyébként törvényes eljárásban meghozott határozat nemzetközi emberi jogi fórum előtt támadható legyen.

Vizsgáltam ezért annak a kérdését, hogy a terhelt távollétében lefolytatott eljárások alkalmazása számos aggályos kérdést vet fel, mivel sérti a közvetlenség elvét, tekintettel arra, hogy a terhelt nincs jelen személyesen az eljárás során, védekezési joga, valamint ezzel szoros összefüggésben a fegyverek egyenlőségének elve is sérülhet.³

Elismerem, hogy a terhelt távollétében lefolytatható tárgyalásra vonatkozó jogintézmények megalkotása szükségszerű folyamat. Ennek ellenére a dolgozatban vitatni igyekeztem az egyes jogintézmények azon megoldásait, amelyek korlátozzák a terhelti jogokat, illetve a közvetlenség sérelmével a bírói bizonyosság körének szűkítését és ezen keresztül az ítéleti tényállás megalapozottságát is érintik. Álláspontom szerint ezért szükséges jogintézmény a terhelt távollétében lefolytatható tárgyalás, azonban – eltérően a jelenlegi szabályozástól – szűkebb körben, és a tisztességes eljárásnak jobban megfelelő részlet-szabályok mellett.

A jogalkotó megteremtette annak a lehetőségét, hogy – a törvényben meghatározott feltételek mellett – az egyébként a tárgyalásra megidézhető terhelt maga döntsön úgy, hogy a

² Bárd Károly: Emberi Jogok és Büntető Igazságszolgáltatás Európában Magyar Hivatalos Közlöny Kiadó Budapest, 2007. 11-12. oldal

³ Tarr Ágnes: A távollévő terhelttel szemben lefolytatott eljárás egyes kérdései. Colléga, 2005/2. 128. oldal

tárgyaláson nem kíván részt venni. Vizsgáltam ugyanakkor ezen jogintézmény kapcsán, hogy a jogalkotó következetlensége miatt csak értelmezéssel dönthető el, hogy a vádlott nélküli tárgyalás a vádlott alanyi joga vagy bírói döntés kérdése. A vádlott nélkül lefolytatott bizonyítás megalapozatlanságot eredményezhet, ezért nagyon kevés bíró él a felajánlás lehetőségével, mert a hatályon kívül helyezést kockáztatja; ez utóbbi rendelkezések ugyanis – az egyszerűsítési szabályokra tekintettel – nem változtak.

Erre figyelemmel pedig külön is foglalkoztam a megalapozatlanság kérdésével. Hajlamosak vagyunk ugyanis a kérdéseket kizárólag az alkotmányos, alapelvi, emberi jogi és ezen keresztül elsősorban a terhelt jogok oldaláról vizsgálni. Fellebbviteli bíróként azonban nem csak az eljárási szabályok megtartását kellett és kell vizsgálnom, hanem a bíróságok által megállapított ítéleti tényállások megalapozottságát is.

A dolgozat kapcsán ezért az elsődlegesen vizsgálandó fő kérdésnek tekintetem, hogy a terhelt távollétében lefolytatható eljárások kapcsán a terhelt jelenléte jognak vagy kötelezettségnek fogható-e fel. Nem vitás, hogy a nemzetközi folyamatoknak megfelelően a magyar jogalkotás is egyre inkább abba az irányba mozdul el, amely a fenti kérdést elsődlegesen jogként kezeli.

Kiemelt kérdésként vizsgáltam ugyanakkor az utólagos eljárások – így elsősorban a perújítás – jelentőségét; tekintettel arra, hogy az in absentia tárgyalással szembeni engedékenységet a kontinentális jog azzal ellensúlyozza, hogy kevésbé zárkózik el a jogerő feloldásától: mivel az alapügyben hozott ítélet tisztelete nem feltétlen, ezért nincs akadálya az ügy újratárgyalásának, ha az elítéltet utóbb kézre kerítik.⁴

Második főkérdésnek tekintetem a hatékonyság, gyorsaság és a megalapozottság vizsgálatát.

Az Alkotmánybíróság a 14/2014. AB határozatban mutatott rá arra, hogy a résztvevő felek aktív közreműködésével lefolytatott eljárás eredményeként közvetlen észlelés útján szerzett bizonyítékok szabad mérlegelésére alapított döntésnek van kiemelkedő jelentősége.

Mindebből következően pedig a hatékonyság és a gyorsaság számos esetben a megalapozottság rovására alkalmazható.

Állításaim helyességét azzal látom alátámasztottnak, hogy ma már nem állja meg a helyét az a közel másfél évtizedes megállapítás, miszerint a büntetőeljárások többsége Magyarországon rendkívüli és sokszor indokolatlanul elhúzódik.⁵

A büntetőeljárások Magyarországon ugyanis alapvetően felgyorsultak, időszerűvé, hatékonyvá váltak, és rendkívüli elhúzódásuk csupán a nagy terjedelmű gazdasági ügyekben figyelhető meg. Mindezek alapján pedig nem biztos, hogy a közvetlenség teljes feladásával járó egyszerűsítő és gyorsító eljárásoknak minden esetben elsőbbséget kell kapniuk, különösen nem a megalapozottság rovására.

Elismerve ezért az eljárás gyorsítását szolgáló jogintézmények létjogosultságát, a dolgozatban szerettem volna rámutatni mindazon „buktatóra”, amelyek nem csak a tisztességes eljárás sérelmével és esetleges megalapozatlan döntések meghozatalával járnak, hanem kétségessé teszik az eljárás törvényességét is a szabálysértések bekövetkezése útján.

⁴ Bárd Károly: i.m.: 188. oldal

⁵ Herke Csongor: A sértett-terhelt mediációs szerepe a bűnmegelőzésben Pécsi Határőr. Tudományos Közlemények. 2003. 2. szám 103. oldal

Összefoglalóan ezért, bizonyítani szerettem volna, hogy a jogalkotói törekvések elfogadhatóak, szükség van az egyszerűsítő és gyorsító eljárásokra, ugyanakkor – álláspontom szerint – a közvetlenség nem szorulhat teljes mértékben háttérbe az anyagi igazságra törekvő megalapozott tényállás megállapítását célul kitűző igazságszolgáltatás mellett.

Fentiek mellett külön is vizsgáltam, hogy a tárgyalat eljárások részint megfelelnek-e a tisztességes eljárás követelményeinek, illetve ezek szabályozása kapcsán a jogalkotó felé az uniós előírások milyen elvárásokat, illetve kötelezettségeket támasztanak.

Tekintettel arra, hogy jelenleg is folyik a Büntetőeljárás törvény kodifikációja, ezért külön alfejezetben utaltam az egyes jogintézmények kapcsán bekövetkező lehetséges változásokra. Ezek vizsgálata során a dolgozat lezárásakor „hatályban volt” utolsó tervezettel dolgoztam, tekintettel arra is, hogy az Országos Bírósi Hivatal Elnöke által felállított új Be. munkacsoport tagjaként ezen változat véleményezésében vettem részt.

II. A kutatás módszerei

A dolgozat megírásához és a kitűzött célok eléréséhez végzett alapvető kutatás saját, 25 éves ítélkezési gyakorlatomon alapul.

Emellett a jogtörténeti és nemzetközi összehasonlító vonatkozások áttekintése mellett figyelemmel voltam a magyar jogi szabályozás sajátosságaira.

Kiemelkedő jelentőséget tulajdonítottam a Legfelsőbb Bíróság majd a Kúria elvi iránymutatásainak és eseti döntéseinek, figyelemmel voltam az Alkotmánybíróság döntéseire, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának a választott téma szempontjából releváns döntéseire.

Emellett módszerként alkalmaztam a választott témához kapcsolódó büntetőeljárás-jogi szakirodalom, valamint elsősorban német és angol nyelvű szakirodalom igénybe vételét.

A Kúria elvi iránymutatásai és BH-ban megjelent döntései mellett elsősorban azon ügyeket dolgoztam fel, melyek elbírálásában magam is részt vettem.

Az EJEB döntései mellett figyelemmel voltam az Európai Unió és az Európa Tanács irányelveire és ajánlásaira a távollétes eljárással kapcsolatban.

Végezetül felhasználtam az egyetemi oktatás során összegyűjtött tapasztalatokat, valamint a Magyar Igazságügyi Akadémián tartott előadások és konferenciák ismereteit, illetve dokumentumait.

III. Az értekezés felépítése

1. A magyar történeti előzmények kapcsán elsősorban a bűnvádi perrendtartás megoldásait vizsgáltam, tekintettel arra, hogy annak rendelkezései kiegyensúlyozott és követendő modellnek minősülnek napjaink jogalkotása számára is. A törvényalkotás folyamatában ezért a nemzetközi kitekintés mellett a magyar jogrendszer által ismert és felhasználható

jogintézmények újragondolása is szükséges lehet.

2. A nemzetközi kitekintés körében az angolszász, német, holland és szlovén megoldásokat vizsgáltam, és hasonlítottam össze ezek terhelt távollétére vonatkozó szabályait a magyar megoldással.

3. A tételes jogi rendelkezések közül először a szabályszerűen megidézett terhelt távollétében lefolytatható tárgyalásokat vizsgáltam. Ennek kapcsán külön is kitértem a gyakorlati nehézségekre, amelyek az elővezetéssel, a jegyzőkönyvezéssel, az igazolási kérelem elbírálásával kapcsolatban merültek fel. Külön foglalkoztam a bizonyítás nehézségével és mindezek kapcsán a lehetséges eljárási szabálysértésekkel.

Indokolt volt a védővel kapcsolatos esetleges eljárási szabálysértések, illetőleg a védői érdekellentét vizsgálata is.

4. Szükségesnek tartottam külön fejezetet szentelni a terhelt távollétében lefolytatható másodfokú eljárásnak, tekintettel arra, hogy ebben a körben olyan jelentőségű eljárási szabálysértések fordulnak elő, amelyek a mai napi felülvizsgálati eljárásban a jogerős másodfokú határozatok megsemmisítését eredményezik.

5. A magyar jogrendszerben még viszonylag újnak minősül a terhelt azon joga, hogy döntsön a tárgyalásról történő távolmaradásáról. Ezen jogintézmény széleskörű gyakorlattal még nem rendelkezik. Ugyanakkor foglalkoznia kellett vele, tekintettel arra, hogy a jogintézmény értelmezése számos dilemmát vet fel elsősorban abban a vonatkozásban, hogy a terhelt önállóan eldöntheti-e azt a kérdést, hogy távol marad a tárgyalásról, és ebben az esetben a bíróságnak van-e joga őt a jelenlétre kötelezni. Külön vizsgáltam a bizonyítási eljárás alakulását, az ügydöntő határozat meghozatalát, és – természetesen – ezen jogintézmény kapcsán is a lehetséges eljárási szabálysértéseket.

6. A dolgozat legjelentősebb része a Be. XXV. Fejezete alapján az ismeretlen helyen tartózkodó terhelttel szembeni eljárás vizsgálata. Igyekeztem végig venni mind a nyomozás, mind a tárgyalás során szóba jöhető jogértelmezési, jogalkalmazási kérdéseket, illetve eljárási szabálysértéseket. A legjelentősebbnek a VII.5. Fejezetet tekintetem, mivel ebben kívánom tárgyalni azon álláspontomat, mely szerint nem minősíthető tisztességesnek a terhelt távollétében lefolytatott eljárást abban az esetben, ha a terhelt semmilyen tudomással nem bír az ellene folytatott eljárásról. Álláspontom szerint ebben az esetben az eljárás felfüggesztéséről kellene döntenie és az ügyésznek csak abban az esetben lehetne vádat emelni, ha a terhelt akár gyanúsított kihallgatás, akár bármilyen más eljárási cselekmény folytán értesüléssel bír az ellene folytatott büntetőeljárásról. Verena Murschetz mutatott rá arra, hogy a tisztességes eljáráshoz való joggal akkor egyeztethető össze (a tárgyalt jogintézmény), ha a terhelt a tárgyaláshoz való jogáról félreérthetetlenül lemondott, vagy „egyértelmű” konkrét adatok állnak rendelkezésre a terhelt azon szándéka vonatkozásában, hogy a büntetőeljárás alól szökéssel kivonja magát; mindazonáltal egy érvényes tárgyaláshoz való jogról történő lemondás feltételezi a terheltnek az ellene folytatott büntetőeljárásról – valamint, amennyiben lehetséges, a bírósági tárgyalás határnapjáról – történő bíróság általi értesítését.⁶

Felvetés kapcsán külön vizsgáltam a terheltté válás kérdéseit, és arra az álláspontra jutottam, hogy a jogalkotó által létrehozott ún. „felróhatósági” eljárás semmiképpen nem minősíthető

⁶ Verena Murschetz: Auslieferungsbegehren nach einem Abwesenheitsurteil. Juristische Blätter. 2014.5.

tisztességesnek, ha annak folyamatban létéről a terhelt nem bír tudomással.

Kiemelt jelentőséget tulajdonítottam a fejezetben a perújítás kérdésének. A jelenlegi szabályozás alapján egyértelműen megállapítható volt, hogy a perújítás hatékonysága megkérdőjelezhető. Nem lehet vitás – és az Európai Unió irányelvei is ebbe az irányba mutatnak –, hogy szükséges megteremteni a lehetőségét annak, hogy a terhelt jogerő után is a tárgyalást kikényszeríthesse. Vitatható azonban ennek kötelező elrendelése, tekintettel arra, hogy a gyakorlat szerint nem jár együtt a megtámadott jogerős határozat tényleges megváltoztatásával.

7. Az ítélező bíró döntési kötelezettségei és felelőssége kapcsán vizsgáltam annak a kérdését, hogy a bizonyítási eljárás lefolytatható-e a terhelt nélkül. Ennek a kérdésnek elsősorban az anyagi igazságra törekvő, megalapozott ítékezés kapcsán van jelentősége. Vizsgáltam ezért a védekezés bizonytalanságát, a terhelti vallomás jelentőségét, és a közvetlenség visszaszorulását.

Igyekeztem rámutatni arra is, hogy nem csak eljárási problémával állunk szemben, hanem büntetőjogi, büntetés kiszabási tételek sérelmével is együtt jár a külön eljárás alkalmazása, amennyiben a távollévő terhelt vonatkozásában számos, javára szóló büntetés-kiszabási körülményről a bíróságnak nincsen tudomása.

8. A tisztességes eljárás értelmezése kapcsán elsősorban az EJEB gyakorlatát vizsgáltam, külön kiemelve három olyan ítéletet, amelyek – noha nem Magyarország tekintetében születtek – mind a jogalkotás, mind a jogalkalmazás számára irányadónak tekintendők.

A fejezeten belül szükségesnek tartottam kiemelni az EJEB döntéseinek hatását a magyar bírói gyakorlatra, illetve bemutatni azon állásfoglalásokat, amelyek az EJEB döntéseinek alkalmazása kapcsán irányadóak.

10- Külön fejezetben foglalkoztam az Európai Unió és az Európa Tanács irányelveivel és ajánlásaival a távollétes eljárással kapcsolatban.

11. Végezetül a levont tapasztalati tények alapján igyekeztem megfogalmazni néhány lehetséges jogalkotói megoldást annak érdekében, hogy az eljárási szabálysértések háttérbe szorulása és a tisztességes eljárás valamennyi elvének érvényesülése maradéktalanul biztosítható legyen.

IV. A kutatási eredmények összefoglalása, a hasznosítás lehetőségei

Meggyőződésem, hogy a dolgozat bevezetőjében megfogalmazott felvetéseim lényegében igazolást nyertek. Ennek kapcsán elmondható, hogy a tárgyalat egyszerűsítő-gyorsító eljárások szükséges jogintézmények, azonban egyértelműen magukban hordozzák a tisztességes eljárás sérelmének és az eljárási szabálysértések bekövetkezésének veszélyét. Erre figyelemmel dicséretes és elismerést érdemlő törekvés, ha a jogalkotó észleli az élethelyzetek változását, és a törvényeket ezekhez igyekszik igazítani. Ezen folyamat azonban együtt járhat egyes alkotmányos garanciák csorbulásával, mivel jogszabályok módosítása szükségszerűen igényli az eljárások egyszerűsítését. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni, hogy a büntető igazságszolgáltatás az Alkotmányon és az emberi jogok megerősítésének tiszteletben

tartásának és védelmének megváltoztathatatlan elvén alapul.⁷

Mindezek alapján ezért mind az Alaptörvény, mind az emberi jogok tiszteletben tartása mellett szükségszerűen kell a büntetőeljáráshoz olyan megoldásokat megfogalmazni, amelyek nem sértik a tisztességes eljáráshoz való jogot, viszont képesek szolgálni az anyagi igazság megállapítására vonatkozó processzuális törekvést. A dolgozat szempontjából ezért kiemelt jelentőséggel bírnak a tárgyaláson érvényesülő terhelti jogok. A Büntetőeljárásról szóló törvény által biztosított széleskörű garancia-rendszer aligha érvényesülhet, ha a távolmaradásával maga a vádlott mond le ezekről.

1. A közvetlenség háttérbe szorulása

Az elvégzett vizsgálat alapján el kell ismerni, hogy a jogalkotó – a tárgyalási jogintézmények megalkotása során – reagált azon élethelyzetekre, amelyek során a terhelt egy része igyekezett kivonni magát a büntetőeljárás alól. Ilyen esetekben indokolt a büntetőeljárás lefolytatása a terhelt távollétében.

Elsődlegesen azonban annak van jelentősége, hogy a büntető igazságszolgáltatás egyetlen feladata kizárólagos funkciója valamely „történeti tényállás” megállapítása, és annak jogszerű megítélése⁸.

Fentiekre figyelemmel az eljárás egyszerűsítését és gyorsítását szolgáló jogalkotói megoldások mellett – a tárgyalási jogintézmények indokoltságának elfogadása mellett – amennyiben lehetséges, a tényállás megalapozott rögzítését csak a terhelt jelenlétében lefolytatott bizonyítási eljárás alapján tartom elképzelhetőnek.

Amennyiben pedig – a törvényi felhatalmazással élve – a terhelt maga mond le a tárgyaláson történő személyes jelenlétéről, ez nem csupán az ő felelőssége, hanem a bizonyítási eljárás lefolytatása során a bíróságra is különös terhet és felelősséget róó következmény a megalapozott tényállás megállapításának kötelezettsége körében; figyelembe véve azt is, hogy ha a törvényben foglalt kivételek alkalmazása nélkül, vagy az arra vonatkozó szabályok megsértésével jár el a bíróság a terhelt távollétében, úgy feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés valósul meg.

A helyes álláspont ezért az, hogy a hatóságoknak a lehetőséghez képest mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a terhelt jogait a tárgyaláson való jelenlétében biztosítsák – kivéve természetesen azt az esetet, amikor a törvény magát a terheltet jogosítja fel arra, hogy a jelenlétéről lemondjon.

Kiemelt jelentősége van azon Bárd Károly által megfogalmazott gondolatnak, hogy a vádlottaknak ugyan nincs joguk arra, hogy ügyükben a bíróságok a tényállást a valósággal egyezően állapítsák meg, de a tisztességes eljárás és annak részjogosítványai segíthetik a bíróságokat abban, hogy ítéleteiket helyesen megállapított tényekre alapozzák.⁹

⁷ Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R(95)12. számú ajánlása. Emberi Jogi Füzetek 1999. 1. szám 66. oldal

⁸ Bárd Károly: A Büntetőeljárásról szóló törvény tervezete az európai fejlődésben. Jogtudományi Közlöny. 1998/4. szám 122. oldal

⁹ Bárd Károly: Emberi jogok és büntető igazságszolgáltatás Európában. Magyar Hivatalos Közlöny Kiadó. Budapest 2007. 209-210. oldal

A kutatásom egyébként igazolta annak veszélyét, hogy sok esetben a tárgyaláson a tanú, illetve a terhelt meghallgatása és szavahihetőségének empirikus vizsgálata alapján néha megdől az, amely a nyomozás során lett rögzítve. A nyomozás által begyűjtött bizonyítékok hitelességének ellenőrzése során ezért számos esetben az ott rögzítettektől eltérő következtetésre jut a bíróság. Nem ritka esetben a terhelt javára. Ez a lehetőség azonban nyilvánvalóan nem állhat fenn a terhelt távollétében lefolytatott tárgyalás során. Igazoltnak látom ezért az Alkotmánybíróság megállapítását, mely szerint a terhelt személyes közreműködése, joggyakorlása nélküli eljárás fokozott kockázatot jelent az igazság megállapítása, a hiánytalan és teljes tényállás feltárása és bizonyítása tekintetében.¹⁰

Kiemelt veszélyként jelentkezik az a helyzet, ha a tárgyaló bíróság észleli, hogy a gyanúsított kihallgatás felvételére nem a törvényi előírásoknak megfelelően került sor, és ezért azt a bizonyítékok köréből kirekeszti. Ilyenkor semmi esély nincs a terhelt védekezés érdemi vizsgálatára a távollétében. Minderre figyelemmel határozott meggyőződésem, hogy a büntetőjogi felelősség tárgyában hozott ügydöntő határozatért vállalt felelősséghez és a bírói meggyőződéshez elengedhetetlen a terhelt leírt vallomásán túl személyes megjelenése, esetleg tárgyaláson megtett vallomásának értékelése, és személyiségének vizsgálata, amely adott esetben a büntetés kiszabása körében is a javára szolgáló körülményeket eredményezhet. A vádlott távollétében tehát a bíróság nem aknázhatja ki teljességgel a közvetlenség elve nyújtotta megismerési lehetőségeket.¹¹

2. A tisztességes eljárás kérdései

Az EJEB gyakorlatának vizsgálata kapcsán arra a következtetésre jutottam, hogy egy büntetőeljárás akkor is lehet nem tisztességes, ha mindenben megfelel a belső jog által lefektetett szabályoknak. Magyarország elmarasztalására ugyan jellemzően nem ilyen ügyek miatt került sor, az in absentia eljárások tekintetében hozott döntésekre azonban a magyar jogalkotónak is kiemelt figyelmet kell fordítania. Nyilvánvaló és vitathatatlan tétel, hogy a strassbourgi szervek törekszenek arra, hogy az európai büntetőeljárás rendszereket a döntéseik útján egy közös modell irányba tereljék, vagyis harmonizálják.¹²

Az EJEB gyakorlatának értelmezése kapcsán megállapítható, hogy a Bíróság szerint az egyezmény alapján lehetőség van arra, hogy valaki szabad akaratából akár kifejezetten, akár hallgatólagosan lemondjon a tisztességes eljáráshoz való jog biztosítékairól. Mindazon által az Egyezmény céljának hatékony megvalósulásával csak az tekinthető összeegyeztethetőnek, ha tárgyaláson való részvétel jogáról való lemondás egyértelműnek tekinthető, és az ennek jelentőségével arányos minimális biztosítékok érvényesülnek.

Az EJEB döntései kapcsán azonban megállapítható, hogy az Egyezmény hatálya alá tartozó bármely európai bíró – így a magyar is – nyugodtan ítélezhet abban a biztos tudatban, hogy hazája büntetőeljárás jogának rendelkezéseit maradéktalanul betartja. A kutatásom azonban igazolta, hogy az EJEB legtöbbször olyan esetben állapítja meg az Egyezmény sérelmét, amikor a nemzeti bíróság eljárása minden tekintetben megfelel belső hazai jogának.

Bánáti János mutatott rá ezért arra, milyen rendkívül jelentős probléma, hogy milyen

¹⁰ 14/2004. (V. 7.) AB határozat

¹¹ Bárd Károly: Tárgyalás a vádlott távollétében – emberi jog – dogmatikai analízis. Wiener A. Imre Ünnepi kötet Budapest 2005. 210. oldal

¹² Köpf Eszter Mária: Az Európai Emberi Jogi Egyezmény 6. Cikke. Az akkuzatórius és inkvizitórius eljárási rendszerek. Jogtudományi Közlöny. 2001. évi 78. szám 304. oldal

lehetőségei vannak a magyar bírónak akkor, ha az előtte folyó eljárásban olyan kérdésben kell döntenie, amelyre az Egyezmény vonatkozik, és ugyanakkor az alkalmazandó magyar jogszabály – megítélése szerint – ellentétben áll az Egyezménnyel.¹³

A Kúria álláspontja azonban ma még az, hogy az EJEB döntései elsősorban a jogalkotás felé írnak elő elvárásokat, a legfőbb bírói fórumnak pedig úgyszólván kell vizsgálnia, hogy az EJEB döntései lehetőséget adnak-e a rendkívüli jogorvoslati eljárás lefolytatására.

Megállapítható volt ezért, hogy egyrészt nem csak a büntetőeljárás törvény tételes jogi rendelkezéseinek megsértése lehet törvénysértő, illetve a tisztességes eljárás szabályaiba ütköző; a jogszabályi rendelkezések maradéktalan betartása is eredményezheti az Egyezmény megsértését.

Másrészről kijelenthető, hogy a Magyarországot érintő EJEB döntések kapcsán joggyakorlatunk egyelőre még nem vált teljes mértékben fogékonnyá az emberi jogi ítélkezés elveinek alkalmazására.

A vizsgálatom alapján ugyanakkor megállapítható, hogy az Európai Unió és az Európa Tanács irányelvei és ajánlásai a távollétes eljárással kapcsolatban megfelelő talajra hullottak a jogalkotás során, mivel a magyar jogalkotó a belső jog megteremtése, illetve módosítása során ezekre minden esetben figyelemmel volt.

Az új Be. kodifikációja kapcsán pedig megállapítható, hogy maradéktalanul érvényesülni fog az Európai Parlament és a Tanács (Eu) 2016/343. számú Irányelve.

3. Lehetséges jogalkotói megoldások

A dolgozatban felvetett problémák alapján szükségszerűnek tartom a Büntetőeljárás törvény egyes rendelkezéseinek átgondolását, újrafogalmazását a terhelt távollétében lefolytatott egyes eljárások kapcsán. Indokoltnak tartom a lehetséges eljárási szabálysértések minimalizálását, valamint a tisztességes eljárás elvárásainak megfelelő módosítások bevezetését. Ezek lényege az alábbiakban foglalható össze:

1. A jogalkotó előtt álló legfontosabb változtatásnak azt látom, hogy az ismeretlen helyen tartózkodó terhelt esetében vádemelésre csak abban az esetben kerülhessen sor, ha a terhelt gyanúsított kihallgatására a nyomozás során sor került, vagy ha a hatóság bizonyítani tudja, hogy enélkül is a terheltnek tudomása van az ellene indított büntetőeljárásról.

2. A terhelt tárgyalásról történő lemondása és a Be. XXV. Fejezete esetében indokoltnak tartanám az eljárások feltételek, korlátok közé szorítását. Elsősorban csak kisebb tárgyi súlyú ügyekben tartom elképzelhetőnek a terhelt távollétében az eljárás lefolytatását. Egyetértek Fantoly Zsanett álláspontjával, aki szerint a hazai kodifikáció során képviselhető lenne olyan álláspont, mely szerint a „kis ügyek” (az öt vagy nyolc évi szabadságvesztésnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények) esetén a vádlott jelenléte nem szükséges.¹⁴

¹³ Bánáti János: A védői és a terhelti jogok. Békés Imre Ünnepe Kötet. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kara Budapest, 2000. 30. oldal

¹⁴ Fantoly Zsanett: A büntetőeljárás célja, avagy anyagi igazság kontra elégedett ügyfelek. Úton a bírói meggyőződés felé a készülő Büntetőeljárás törvény kodifikációja. Szerk. Elek Balázs – Miskolczi Barna Printart-Press Kiadó 2015. 114. oldal

3. Szükségesnek tartanám a polgári perrendtartáshoz hasonlóan a részítelet jogintézményének bevezetését. Több terhelten szemben folyamatban lévő eljárás esetében egyes, kisebb tárgyi súlyú bűncselekménnyel vádolt terheltek esetében, illetve olyankor, amikor a rájuk vonatkozó bizonyítás nem vesz hosszú időt igénybe, lehetővé kellene tenni, hogy ügyük részítelettel lezárható legyen, és a rájuk vonatkozó bizonyítás befejezését követően a bíróság ügyükben ítéletet hozzon. Ezt követően azonban elkülönítés nélkül folytatható lenne a tárgyalás a többi vádlottra vonatkozóan oly módon azonban, hogy a korábbi tárgyaláson felvett bizonyítékok „értékállósága” biztosított legyen. Azon terheltek vallomásai, akikre nézve ügydöntő határozat született, a tárgyalás további menetében felhasználhatóak lennének anélkül, hogy az érintetteket a későbbiek során vissza kellene idézni és tanúként kihallgatni.

4. Elképzelhetőnek tartom a harmadfokú eljárásra vonatkozó szabályok módosítását arra vonatkozóan, hogy amennyiben az ismeretlen helyen tartózkodó terhelt a harmadfokú eljárás során kerül elő, ne kelljen mind az első, mind a másodfokú ítéletet hatályon kívül helyezni. A harmadfokú eljárásban ugyan bizonyításnak nincs helye és tárgyalás sem tartható, azonban elképzelhetőnek tartom olyan tárgyalás megtartását, amely kizárólag a vádlott meghallgatására szorítkozik. Amennyiben további bizonyítás felvétele válik szükségessé, úgy kerülhetne sor a hatályon kívül helyezésre. Amennyiben azonban lehetséges az eljárás befejezése, biztosítania kellene a jogot a harmadfokú eljárásban az ügydöntő határozat meghozatalára. Nyilvánvalóan az eljárás gyorsítását ez szolgálná a leghatékonyabban.

5. A terhelt távollétében lefolytatott tárgyalást követő perújítási indítvány kapcsán indokolt lehet annak megfontolása, hogy a rendkívüli jogorvoslati eljárás elrendelése ne legyen kötelező. A megengedhetőség tárgyában döntő bíróság érdemben vizsgálhassa meg annak a lehetőségét, hogy a megismételt eljárásban sor kerülhet-e a jogerős határozat megváltoztatására. Nyilvánvaló, hogy az Európai Unió Irányelveiben megfogalmazott elvekre figyelemmel biztosítani kell a megismételt eljárás lehetőségét, azonban ez – álláspontom szerint – a fenti módon is biztosítható.

6. Végezetül fontosnak tartom annak biztosítását, hogy amennyiben a bizonyítás vagy a büntetés kiszabásának igénye ezt kívánja, a bíróság minden esetben kikényszerítse a terhelt tárgyaláson való jelenlétét. A vádlott jelenléte tehát legyen kötelező a tárgyaláson, ha a bíróság őt erre kötelezi.

4. Összegezés

Határozott álláspontom, hogy elsődlegessége a terhelt jelenlétében lefolytatandó eljárásnak van, az in absentia eljárásoknak kivételes jellegűeknek kell lenniük, és csak abban az esetben alkalmazhatóak, ha a bűnüldöző hatóságok mindent megtettek a terhelt előkerítése érdekében, azonban az eredménytelen maradt, illetve ha szigorú, a törvényben rögzített feltételek mellett a bíróság hozzájárul ahhoz, hogy a terhelt a tárgyaláson való jelenlétéről lemondjon.

Mindennek azért van jelentősége, mivel a vizsgált jogintézmények tárgyában megszületett eseti döntések és iránymutatások, valamint a Kúria felülvizsgálati eljárások során kialakított gyakorlata egyértelműen mutatja, hogy ezen eljárások tekintetében nem csak fennáll az eljárási szabálysértések bekövetkezésének lehetősége, hanem az jelentős mértékben meg is valósul és szükségszerűen eredményezi a gyorsan és hatékonyan meghozott ítélet megsemmisítését és új eljárás lefolytatását.

Mindezzel ellentétben azonban természetesen el kell ismerni, hogy a büntetőjogi felelősség tárgyában hozandó döntés számos esetben ellehetetlenülne az egyszerűsítő és gyorsító intézkedések alkalmazása nélkül. Ennek ellenére azonban evidenciaként kell kezelni, hogy önmagában a bizonyítás minél gyorsabb lefolytatása nem eredményezheti azt, hogy a vádlott védekezéshez való joga csorbuljon, hiszen a törvénysértő bizonyítás eredménye nem képezheti az ítéleti tényállás alapját.¹⁵ Határozott véleményem ezért, hogy a jogalkotónak változatlanul feladata, hogy egyensúlyt teremtsen a hatékonyság, célszerűség, időszűréség hármasa, és a tisztességes eljárás követelménye között; tekintettel arra, hogy a terhelt távollétében meghozott, sok esetben szimbolikus elítélés rendkívüli kockázatokat hordozhat magában.

Az eljárások gyorsításának ugyanis mindig ára van: részint a megalapozottság, részint pedig az alapvető elvek háttérbe szorulása révén.

Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy az egyszerűsítő-gyorsító megoldások – az esetek többségében – megnehezítik és elhúzzák az eljárást.

Erre figyelemmel pedig minden olyan esetben, amikor a törvényi kivételek nem értelmezhetőek, a megalapozott tényállás megállapítása érdekében a közvetlenség elve nem mellőzhető; a terhelt távollétében lefolytatható eljárások ugyanis elsősorban attól fosztják meg az ítélelhozatalra és annak megindolására kötelezett bírót, hogy a terhelt vallomása és személyének közvetlen észlelése alapján állapítsa meg az ítéleti tényállást, és döntsön a büntetőjogi felelősség, majd annak igenlő eldöntését követően az alkalmazandó joghátrány felől.

V. Az értekezés témakörében írt publikációk jegyzéke

1. Büntető-eljárásjog szerk.: Dr. Tóth Mihály I., II. és III. kiadás HVG Orac kiadó Budapest 2003., 2006., 2009.
2. A büntetőjog nagy kézikönyve. szerk.: Dr. Varga Zoltán Complex Kiadó Budapest 2007.
3. A büntetőeljárás törvény magyarázata. Komplex Kiadó Budapest 2009.
4. Egyszerűsítő eljárás az alkotmányosság határán. Tanulmányok a 60 éves Blaskó Béla tiszteletére Budapest 2010.
5. A tárgyalás vezetése – a tárgyalás rendje – jelenlét a tárgyaláson a Magyar Büntetőjogi Társaság jubileumi tanulmánykötete. Szerk.: Dr. Fenyvesi Csaba Budapest – Debrecen – Pécs 2011.

¹⁵ BH 2006.313. szám

**University of Pécs
Faculty of Law
Doctoral School**

DR. CSÁK ZSOLT

**JUDGEMENT OF CERTAIN PROCEEDINGS PERFORMED
IN DEFENDANT'S ABSENCE IN REFLECTION OF THE
INFRINGEMENT OF PROCEDURAL REQUIREMENTS AND
PROCEDURAL FAIRNESS**

Thesis of PhD dissertation

Supervisor:
Prof. dr. Gál István László
Professor Head of Department

Pécs, 2016

Table of contents

I. Reason for topic selection, research objectives	16
II. Research methods	19
III. Dissertation setup	20
IV. Summary of the research results, application opportunities	22
1. Relegation of directness to the background	22
2. Questions of procedural fairness	24
3. Possible legislative solutions	25
4. Summary	26
V. List of publications related to the dissertation topic	27

I. Reason for topic selection, research objectives

In the dissertation my goal was to introduce the three most important proceedings out of the proceedings performed in absence of the defendant by the utilisation of my adjudication experience of twenty-five years and lecturing experience of seventeen years. I have studied the proceeding performed in absence of a duly summoned defendant; the case when the defendant itself is entitled to decide not to participate at the trial, and finally part of the separate procedure set forth by Chapter XXV of the Act on Criminal Proceedings (“Be.”), whereby a criminal procedure is underway against a defendant in absentia due to the reason that defendant is staying at an unknown location. By keeping in view the goal of the dissertation – also respecting the volume related restrictions – I refrain from dealing with the case, when defendant is staying abroad or at a known location. This proceeding is not essentially related to the issue raised by me; however it raises such questions, which can be topics of a separate dissertation.

With respect to the significance of the question I have separately dealt with the issues of appeal process.

During the elaboration of this thesis my intention was to study that the application of simplifying proceedings carries what kind of possible infringements of procedural requirements, and/or whether the juristic and implementation methods fully comply with the requirements of procedural fairness or not. I have aspired also for presenting that the acceleration and simplification of proceedings does not always achieve the goals set forth by the law-maker, and/or - in certain cases – it may restrict the rights of defendant and/or delivering its obligations without reason.

I have also reviewed the following issue: the presence of the defendant at the trial is falling under the category of right or obligation and I have drafted recommendations towards the legislation.

During the elaboration of the dissertation my most important task was to emphasize procedural fairness; therefore mainly in relation to the adjudication practice of the European Court of Human Rights it can be stated that full compliance with the stipulation of the national internal law may also mean the infringement of the Convention, mainly in relation to the fact if the proceeding was not fair.

Károly Bárd pointed it out that the court by giving a judgement in absence of the defendant declares that it is unable to fulfil the function for which it has been established.¹⁶

At the same time, by keeping the requirements of procedural fairness in view I have tried in my thesis to prove the following statement: the simplification and acceleration of a proceeding is an acceptable legislative goal, therefore defendant shall be entitled to the opportunity of refraining from the trial at its own will, however in order to ensure established adjudication and the enforcement of the tasks of jurisdiction aiming at material fairness, the court shall be provided with the opportunity of obliging the defendant to be present, if the defendant is available.

¹⁶ BÁRD, Károly: Emberi jogok és büntető igazságszolgáltatás Európában [Human Rights and Criminal Justice in Europe] Magyar Hivatalos Közlöny Kiadó Hungarian Official Journal Publishing House], Budapest, 2007 Page 183

The reason for choosing proceedings in absence of the defendant as the subject matter of my research for my dissertation was that – based on my preliminary appeal proceeding adjudication experience – in relation to the reason of the relegation of directness to the background, the possibility of infringing procedural fairness and at the same time the possibility of the occurrence of infringements of the procedural requirements regulated by the statutory law may rise. Taking this into consideration, it questions in many cases the legislative goal of ensuring that the procedure with the help of the above can be finished faster, in a more effective and timely manner.

By keeping all the above in view, alongside the constitutional- fundamental items, my goal was to inspect whether stipulations of our effective Act on Criminal Proceedings related to the selected topic comply with those exemplary norms, expectations, which shall be taken into consideration during law-making and implementation. During the review of the questions to be raised we cannot ignore the fact that the judicial processes fundamentally adapt to the character of the jurisdiction organisation.¹⁷

The starting point of the research was the recognition of the following: the legislator established those legal institutions by reacting to the actual situation, which enabled that the courts can trial defendants also in their absence. My research however proved that the proceedings which can be performed in absence of the defendant reveal such wide scale of infringement of the procedural requirements, which in more than one cases question the interest and intention of the law-maker related to the acceleration and simplification of the proceeding. As a judge working for the Supreme Court of Hungary (“Curia”) until this day, I have been participating at revision processes in adopting annulling decisions, as not only the opportunity – but sadly- the practical appearance of infringements of the procedural requirements resulting in unconditional annulment serving as the base of extraordinary remedies is common.

It cannot be debated that irrational protraction of the proceedings is the most significant issue of the 21st century’s jurisdiction.

Despite of the above, I have separately dealt with the following issue: a proceeding which is otherwise fully lawful as per as the Hungarian jurisdiction and compliant with the Basic Law, is not necessarily bullet-proof in front of the international forums. On the one it can be stated that the stipulations of our Act on Criminal Proceedings comply with the expectations of the Right to fair trial set forth by Article 6 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Despite of the above I have stated that the legislation has found itself in a forced situation - on multiple cases- whereby it has to clash constitutional principles and human right fundamental principles with the expectation related to the acceleration and/or simplification of jurisdiction. This creates the possibility that a decision adopted in the frame of an otherwise lawful procedure can be debatable in front of an international human right forum.

I have still reviewed the issue, when the application of proceedings in absence of the defendant raise several queries, as it infringes the principle of directness, with respect to the fact that the defendant is not present during the proceeding, therefore the right of defence and

¹⁷ BÁRD, Károly: Emberi jogok és büntető igazságszolgáltatás Európában [Human Rights and Criminal Justice in Europe] Magyar Hivatalos Közlöny Kiadó [Hungarian Official Journal Publishing House], Budapest, 2007 Pages 11-12

the principle of equality of arms might be infringed.¹⁸

I acknowledge that the establishment of legal institutions referring to trials which can be performed in absence of the defendant is a necessary process. Despite of the above in the dissertation I have tried to debate the solutions of these legal institutions, which limit the rights of defendant, and/or they have an impact on the narrowing of the judge's certainty by infringing directness and via this also have an impact on the cogency of the statement of facts of the judgement. According to my standpoint therefore trials which can be performed in absence of the defendant are necessary legal institutions, however – contrary to the current regulation- within a narrower scope and under the provision of detailed regulations more compliant with procedural fairness.

The legislator established the opportunity that – under the conditions set forth by the law- the defendant, who otherwise can be summoned to the trial, decides itself not to participate at the trial. However I have inspected with respect to this legal institution the following: due to the inconsequence of the law-maker we can only decide based on interpretation of the law whether a trial without a defendant is the substantive right of defendant or it is subject to the decision of the judge. Evidence performed in absence of the defendant may result in lack of cogency, therefore only very few judges exercise the opportunity of offer, because they risk annulment of the decision; these latter stipulations – with respect to the simplification rules- have not changed.

With respect to this I have also separately dealt with the issue of groundlessness. We tend to review the matters from the constitutional, fundamental principle, human right aspect and through this mainly from the side of the defendant's rights. As a judge of appeal however I am obliged to inspect not only the compliance with procedural rules and regulations, but also that the statement of facts of the judgements established by the courts are cogent/grounded or not.

In relation to the dissertation the following item was a major issue to be studied: the presence of defendant in relation to proceedings which can be performed in absence of the defendant is considered as a right or obligation. It cannot be debated that in accordance with the international procedures, also the Hungarian legislation moves to the direction, whereby the above issue is handled as a right.

I have inspected the possibility of ex-post procedures, thus mainly new trial as a featured matter; with respect to the fact that the permissiveness against in absentia trial is counter-balanced by the continental law in a way that it is less cloistered against the resolving of the legal power: as the respect for the judgement adopted with respect to the base case is not unconditional, therefore there is no impediment to a new trial, if later the defendant is found.¹⁹

The review of efficiency, promptness and cogency was my second major point.

The Constitutional Court in its Decision No. 14/2014. AB pointed out that a decision made based on the free assessment of evidences collected through direct observation as a result of proceedings performed with the active cooperation of the participating parties, has outstanding significance.

¹⁸ TARR, Ágnes: A távollévő terhelttel szemben lefolytatott eljárás egyes kérdései. [Some Considerations Related to Proceedings in Absence of Defendant.] *Colléga*, 2005/2. Page 128

¹⁹ BÁRD, Károly: i.m.: Page 188

As a conclusion of the above, efficiency and promptness in many cases are applied to the cost of cogency.

I consider the correctness of my statements supported by the fact, that nowadays in Hungary the nearly one hundred fifty years old saying, stating that majority of the criminal proceedings in Hungary are extraordinary and in many cases extend without a reason, is no more relevant.²⁰

Namely the criminal proceedings in Hungary have fundamentally become faster, timely and more effective; their extraordinary protraction can only be observed in larger scale economic cases. Based on the above it is not sure that the simplifier and accelerating proceedings involving the full waiver of directness shall be given priority in all cases, especially not to the cost of groundlessness.

Acknowledging therefore the reason for existence of the legal institutions serving the purpose of accelerating the proceeding, in my dissertation I wished to highlight those “tripping points” which result not only in the infringement of procedural fairness, but also in the adoption of any possible ungrounded decision, which doubt the legitimacy of the proceeding via the occurrence of breach of law/infringements.

In summary, therefore I wished to prove that the legislative aspirations are acceptable, it is required to have simplifier and accelerator proceedings, however – according to my standpoint- directness cannot be fully relegated to the background alongside jurisdiction with the goal of establishing a grounded statement of facts aspiring for material fairness.

Besides the above I have also inspected whether the discussed proceedings partly comply with the requirements of procedural fairness or not, and/or with respect to their regulation what expectations and obligations are raised by the EU regulations towards the law-makers.

With respect to the fact, that the codification of the Act on Criminal Proceedings is still under way, therefore I have made references in a separate sub-chapter to the possible changes arising in relation to the given legal institutions. For their review I have used the last draft which was “effective” at the time of closing this dissertation, with respect also to the fact that as member of the new Act on Criminal Proceedings working group established by the Chairman of the National Office for the Judiciary I have participated at the opinion-making process related to this draft version.

II. Research methods

The fundamental research required for writing my dissertation and for achieving the set goals is based on my own, 25 years of adjudication practice.

Alongside the review of legal history and international comparator aspects I have also paid attention to the specific aspects of the Hungarian statutory regulation.

²⁰ HERKE, Csongor: A sértett-terhelt mediációs szerepe a bűnmegelőzésben [Mediation role of the complainant-defendant in crime prevention] Pécsi Határőr, Tudományos Közlemények [Scientific Publications] 2003, Volume 2, Page 103

I have attributed significant importance to the theoretical guidance of the Supreme Court of Hungary and later on Supreme Court of Justice (“Kúria”) and to their case by case decisions; I took into consideration the decisions of the Constitutional Court, furthermore the decisions of the European Court of Human Rights relevant in terms of the selected topic.

Furthermore as a method I have also applied the criminal proceedings law related special literature concerning the selected topic and mainly German and English special literature.

Besides the theoretical guidance of the Kúria and the decisions published in the Court Decisions (“BH”), I have mainly processed cases whereby I also participated at their judgement.

Besides the decisions of the European Court of Human Rights I have also took into consideration the European Council Directives and Recommendations with respect to the proceedings in absence of the defendant.

Finally I have applied the experience accumulated during my lecturing at the university, furthermore the information/knowledge and/or documents related to the presentations and conferences held at the Hungarian Academy of Justice.

III. Dissertation setup

1. In relation to the Hungarian historic antecedents I have studied mainly the solutions of the Code on Criminal Procedure, with respect to the fact that its stipulations are considered as a balanced and exemplary model also for the law-making of our days. During the process of legislation, therefore besides the international outlook also the rethinking of legal institutions known and applicable by the Hungarian legal system might also be necessary.

2. With respect to the international overview I have studied Anglo-Saxon, German, Dutch and Slovene solutions and compared their regulations referring to the absence of defendant with the Hungarian solution.

3. With respect to the itemised legal stipulations I have first studied the proceedings which can be performed in absence of a duly summoned defendant. In relation to this I have also separately referred to the practical difficulties, which were arising in relation to the bringing in the defendant, elaboration of the protocol and ruling on the application for restitution in integrum. I have separately dealt with the difficulties of proof and in relation to these with the possible infringement of procedural requirements.

It was also justified to review the possible infringement of procedural requirements related to the defence attorney and/or to review the conflict of interest on the defence attorney’s side.

4. In my opinion it was also necessary to dedicate a separate chapter for the proceedings of second instance performed in the absence of the defendant, with respect to the fact that such significant infringements of the procedural requirements take place, which result in the annulment of today’s effective decisions of second instance in the frame of the revision process.

5. For the Hungarian legal system the right of defendant referring to his/her own decision

whether to attend or not the trial is relatively new. This legal institution does not have a widespread practice as yet. However, the legal system has to deal with it, whereas the interpretation of the legal institution raises numerous dilemmas, mainly regarding the followings: can defendant individually decide on the matter, whether to refrain from attending the trial and with respect to this does the court have right to oblige defendant to attend the trial or not. I have separately studied the evolvement of the evidentiary procedure, the adoption of the final judgement and – of course- also in relation to this legal institution any possible infringement of the procedural requirements.

6. The most significant part of the thesis is the review of the proceedings against defendant staying at an unknown place as per as Chapter XXV of the Act on Criminal Proceedings. I have tried to go through all possible legal interpretation, application of law matters arising during the investigation and trial, furthermore the infringement of the procedural requirements. I have considered Chapter VII.5. as the most important, because I wish to discuss my standpoint stating that a proceeding performed in absence of the defendant cannot be considered fair, if defendant has no knowledge about the proceeding underway against defendant. According to my standpoint, in this case a decision shall be made on suspending the proceeding and the prosecutor shall only indict defendant, if the defendant either via suspect interrogation or via any other procedural act obtains information about the criminal proceeding underway against defendant. Verena Murschetz pointed out that it (the discussed legal institution) can be reconciled with the right to a fair proceeding, if defendant distinctly waived its right to trial, or there are “unambiguous”, specific data available with respect to the intention of defendant referring to exempt itself from the criminal proceeding by absconding; notwithstanding a waiver from a right related to a valid trial assumes the notification of defendant by the court about the criminal proceeding underway against defendant, furthermore if possible about the court date.²¹

In relation to an assumption, I have separately studied the issues of becoming a defendant, but I came to a standpoint that the so-called “imputability” proceeding established by the legislation cannot be considered fair under no circumstances, if defendant has no information about the existence of the above.

I have attributed special significance in the chapter to the issue of new trial. Based on the current regulation it could be clearly concluded that the efficiency of new trial is questionable. It cannot be debated – and also the European Union directives point towards this direction –, that it is necessary to establish the possibility that defendant forces trial also after the decision becoming absolute. However its compulsory ordering is debatable, whereas according to the practice it does not always goes hand in hand with the actual modification of the absolute decision.

7. In relation to the obligations and responsibility of the ruling judge I have inspected the following matter: can the evidentiary procedure be performed in absence of the defendant. This matter is significant mainly in relation to well-founded adjudication aspiring for material fairness. I have therefore reviewed the uncertainty of defence, the significance of defendant’s testimony and the repression of directness.

I have tried to point out that we are facing not only a procedural issue, but the application of the separate procedure involves also the infringement of criminal law and penalty imposing

²¹ Verena Murschetz: Auslieferungsbegehren nach einem Abwesenheitsurteil. Juristische Blätter. 2014.5.

items, if with respect to the defendant in absentio, the court has no information about several penalty imposing related circumstances to the benefit of defendant.

8. In relation to the interpretation of the fair proceedings, I have mainly studied the practice exercised by the European Court of Human Rights, separately featuring three judgements – even though they were adopted not in relation to Hungary- whereby both of them are governing for both the legislation and for the application of law.

Within the chapter according to my opinion it was necessary to outline the impact of the decisions of the European Court of Human Rights to the Hungarian practice of judges, and/or to present to those standpoints which are governing based on the application of the decisions of the European Court of Human Rights.

10. I have been dealing in a separate chapter with the directives and recommendations of the European Union and European Council with respect to proceedings in absence of the defendant.

11. Finally based on the concluded experience-based facts I have attempted to draft a few possible legislative solutions in order to ensure that infringement of the procedural requirements is relegated to the background and the enforcement of all principles of fair proceedings are fully provided.

IV. Summary of the research results, application opportunities

I am convinced that my assumptions indicated in the introductory part of thesis have been essentially proved. In relation to the above it can be stated that the discussed simplifier-accelerator proceedings are necessary legal institutions, but they clearly involve the danger of infringement of fair proceedings and the danger of the occurrence of infringement of the procedural requirements. With respect to this it is a commendable and palmary aspiration if the legislator detects the change in living conditions/situation and is willing to adopt the laws accordingly. This procedure however might involve the curtailment of certain constitutional guarantees, as the amendment of the laws and regulations necessarily requires the simplification of procedures. However we cannot ignore the fact that criminal justice is based on the Constitution and on the unchangeable principle of observing and protecting of human rights.²²

Based on the above both by the observation of the Constitution and human rights, in the criminal proceedings it is necessary to define such solutions, which do not infringe the right to a fair trial, but they are able to serve the processual aspiration for the statement of material fairness. Therefore in terms of the thesis the rights of defendant enforced at the trial are of significant importance. The wide-scope guarantee system provided by the Act on Criminal Proceedings can hardly be enforced, if the defendant itself waives by not attending the trial.

1. Relegation of directness to the background

Based on the completed analysis we have to acknowledge, that the legislator – through the establishment of the discussed legal institutions- reacted to the living conditions, during which certain defendants tried to exempt themselves from the criminal proceedings. In such cases it

²² Recommendation No. R (95) 12. of the Committee of Ministers, Human Rights Booklets 1999, Volume 1, Page 66

is justified to perform the criminal proceeding in absence of the defendant.

Primarily however the following is important: the single task and exclusive function of the criminal justice is to establish a “historic standpoint” and to assess it as per as the law.²³.

With respect to the above, besides the legislative solutions serving the purposes of simplifying and accelerating the procedure – alongside accepting the justification of the discussed legal institutions- if possible, I consider the recording of the statement of facts grounded only based on an evidentiary procedure performed in the presence of the defendant.

If – by utilisation the authorisation by law – the defendant waives its right referring to the personal attendance of the trial, this shall not only be the responsibility of the defendant, during the evidentiary procedure, but it is a conclusion entailing the court with especial burden and liability with respect to the obligation of establishing grounded statement of facts; also taking into consideration that in the case the court proceeds without the application of the exceptions set forth by the law or by infringing the related rules and regulations in absence of the defendant, thus an infringement of the procedural requirements is materialised resulting in unconditional annulment.

The correct standpoint therefore is the following: the authorities shall take all possible measures, to guarantee the rights of the defendant via his/her presence at the trial, except for the case when the law itself authorises defendant to waive its right to be present at the trial.

The idea drafted by Károly Bárd has a great importance, stating that however defendants have no right that the courts establish the statement of facts in a manner identical to reality, but fair proceedings and its partial entitlements may support the courts to base their judgements on accurately established facts.²⁴

My research otherwise proved the following danger: in many cases during the trial based on the interrogation of the witness and/or of the defendant and based on the empirical review of their authenticity sometimes the facts recorded during the investigation prove incorrect. During the verification of the authenticity of the proofs collected in the frame of the investigation therefore in many cases the court gets to a conclusion different to the conclusion recorded during the investigation. And in many cases this is to the benefit of the defendant. This possibility is obviously not available in the case of proceedings performed in absence of the defendant. Therefore I consider the statement of the Constitutional Court verified, which states that proceedings without the personal cooperation and exercising of rights by the defendant poses a heightened risk with respect to establishing the truth, the full and complete revelation of statement of facts and their proof. ²⁵

The following situation is considered as a heightened risk: if the court at trial detects that the interrogation of the suspect took place not in accordance with the legal provisions, therefore the court excludes the above from the scope of proofs. In such cases there is zero chance to

²³ BÁRD, Károly: A Büntetőeljárás törvény tervezete az európai fejlődésben. [The Draft of the Code of Criminal Procedure Within the European Context] Jogtudományi Közlöny [Legal Science Journal]. Volume 1998/4, Page

²⁴ BÁRD Károly: Emberi jogok és büntető igazságszolgáltatás Európában. [Human Rights and Criminal Justice in Europe] Magyar Hivatalos Közlöny Kiadó [Hungarian Official Journal Publishing House], Budapest 2007, Pages 209-210

²⁵ Constitutional Court (AB) Decision No. 14/2004.(V. 7.)

review the defence for defendant in absence of the defendant. By taking all the above into consideration my definite persuasion is that for responsibility related to a final decision with respect to the subject matter of criminal liability and for the judge's conviction it is indispensable that besides the testimony of the defendant presented also the personal appearance of defendant is provided, if possible the assessment of defendant's testimony and the reviewing of defendant's personality, which in certain cases may result in circumstances serving the benefit of the defendant also in relation to levying the punishment. In absence of the defendant namely the court is unable to exploit the cognitive opportunities offered by the principle of directness.²⁶

2. Questions of procedural fairness

In relation to the review of the practice of European Court of Human Rights I have come to the following conclusion: a criminal procedure can also be unfair, if it fully complies with the rules set forth by the internal law. Hungary is typically condemned due to not this type of cases, with respect to decisions adopted in relation to in absentia; also the Hungarian law-maker has to pay special attention. It is an obvious and unquestionable item that the Strasbourg-based organs are aiming for guiding the European criminal procedure systems via their decisions towards the common model, namely they are aspiring for harmonisation of the above.²⁷

In relation to the interpretation of the practice of the European Court of Human Rights it can be stated that according to the Court in virtue of the convention there is a possibility that someone at its own will explicitly or by implication waives the guarantees of the right to a fair trial. Notwithstanding by the effective accomplishment of the goal of the Convention only the following can be considered reconcilable: if the waiver of the right to be present at the trial can be considered unambiguous, and the minimum evidences proportionate to its significance are enforced.

In relation to the decisions of the European Court of Human Rights it can be stated, that any European judges – thus also the Hungarian judges- falling under the scope of the Convention may sentence defendants under the peace of mind that he/she fully complies with the stipulations of the criminal proceeding law of his/her own country. My research however proved that the European Court of Human Rights establishes the infringement of the Convention most of the time in such cases, whereby the procedure of the national court fully complies with the given country's law.

János Bánáti pointed out therefore how extremely significant problem it is and what kind of opportunities does a Hungarian judge have, when he/she has to decide on a matter in the frame of the proceeding performed in front of the judge, which is covered by the Convention and at the same time the applicable Hungarian law – according to the judge's view- contradicts the Convention.²⁸

²⁶ BÁRD, Károly: Tárgyalás a vádlott távollétében – emberi jog – dogmatikai analízis. [Trial in Absentia - Treatise in Human Rights Doctrine] Wiener A. Imre Ünnepi kötet, Budapest 2005., Page 210

²⁷ KÖPF, Eszter Mária: Az Európai Emberi Jogi Egyezmény 6. Cikke. Az akkuzatórius és inkvizitórius eljárás rendszerek. [Article 6 of the European Convention on Human Rights. Accusative and inquisitive procedural systems.] Jogtudományi Közlöny [Juristic Journal]. 2001, Volume 78, Page 304

²⁸ BÁNÁTI, János: A védői és a terhelti jogok. [Rights of defence and defendant.] Békés Imre Ünnepi Kötet. Pázmány Péter Catholic University Faculty of Law and Political Science, Budapest, 2000 Page 30

The standpoint of the Kúria currently is the following: the decisions of the European Court of Human Rights prescribe mainly towards the legislation the expectations, the most judge forums have to review case by case whether the decisions of the European Court of Human Rights allow an extraordinary legal remedy procedure.

Therefore it could be stated, that on one hand not only the infringement of the itemised statutory stipulations of the Criminal Proceeding may mean the infringement of the law and infringe the rules and regulations on fair proceeding; full compliance with the statutory regulations may also result in the infringement of the Convention.

On the other hand it can be stated that in relation to the decisions having an impact on Hungary our legal practice has not yet become receptive to the application of the principles of human right adjudication.

At the same time based on my investigation it can be stated that the directives and recommendations of the European Union and Council of Europe in relation to proceedings in absence of the defendant have fallen on a fertile soil the area of legislation, as the Hungarian legislator in the frame of the establishment of the internal law and/or its amendment has taken these into consideration.

In relation to the codification of the new Act on Criminal Proceedings it can be stated that the Directive (EU) 2016/343 of the European Parliament and of the Council will fully be enforced.

3. Possible legislative solutions

Based on the issues raised in my thesis I believe that the rethinking and re-drafting of certain stipulations of the Act on Criminal Proceedings referring to certain proceedings performed in absence of the defendant may be required. I believe it is justified to minimise the infringements of the procedural requirements, furthermore the introduction of amendments corresponding to the expectation of fair proceedings. Their substance is summarised in the followings:

1. The most important change to be handled by the legislator is the following: in the case of defendants located at an unknown place, prosecution shall only take place if the defendant's suspect hearing took place in the frame of the investigation, or if the court is able to prove that without the above the defendant is aware of the criminal proceeding initiated against defendant.

2. In the case defendant waives the right to be present at the trial and in the case stipulated by Chapter XXV of the Act on Criminal Proceedings I would consider justified the performance of the proceedings under certain conditions and with limitation. I believe that the proceedings performed in absence of the defendant are mainly possible in cases with a lower significance. I agree with the standpoint of Zsanett Fantoly, who indicates that during the Hungarian codification the following standpoint could be defensible: in the case of "smaller cases" (offences punishable by deprivation of liberty of not more than five or eight years) the presence of defendant is not necessary.²⁹

²⁹ FANTOLY, Zsanett: A büntetőeljárás célja, avagy anyagi igazság kontra elégedett ügyfelek. Úton a bírói meggyőződés felé a készülő Büntetőeljárás törvény kodifikációja. [Goal of criminal proceedings, or material fairness versus satisfied clients. En route to the judge's persuasion Codification of the Criminal

3. It would be necessary to introduce partial judgement legal institutions similarly to civil procedures. In the case of proceedings underway against multiple defendants, in the case of defendants accused with smaller scale crimes, and/or in cases when the evidentiary procedure referring to such defendants does not take too long time, it should be made possible that their case can be closed by a partial judgement and after the completion of the evidentiary proceeding referring to the given defendant the court can give a judgement. After this however the trial could be continued without separation in relation to the other defendants, but in a way that the “stability of value” of the evidences recorded during the previous trial is guaranteed. The testimonies of defendants, with respect to whom a final decision has been adopted, could be used during the later phases of the trial without re-summoning the affected parties and without hearing them again as witnesses.

4. I consider possible the amendment of rules and regulations referring to proceedings of third instance in the following manner: if the defendant located at an unknown location cannot be found in the frame of the proceeding of third instance, the decisions of first and second instance does not have to be always annulled. However in the frame of the proceeding of third instance there is no place for proof, but I think it is possible to hold a trial, which exclusively refers to the hearing of the defendant. If additional evidentiary activity is required, it would be possible to annul the decision. But if it is possible to close the procedure, the right shall be provided in the frame of proceeding of third instance referring to adopting a final decision. Obviously this could serve the purpose of accelerating the proceeding in the most effective manner.

5. With respect to an application for a revision of a judgement following a proceeding performed in absence of the defendant it might be justified to consider that the ordering of an extraordinary legal remedy procedure shall not be compulsory or not. The court deciding on permitting the above shall have the right to inspect the possibility whether in the repeated procedure would it be possible to amend the effective decision. Whereas by taking into consideration the principles set forth by the European Union Directives the possibility of repeated procedure shall be provided, however this – according to my standpoint- can also be provided by the above manner.

6. Finally I believe that it is important to ensure the followings: if the proving or the need of levying the punishment requires, the court shall be entitled in all cases to enforce the presence of defendant at trial. The presence of defendant namely shall be compulsory at the trial, if the court obliges defendant to do so.

4. Summary

It is my definite standpoint that the proceeding performed in presence of the defendant shall enjoy priority, proceedings in absentia shall be exceptional and shall only be applied, if the criminal prosecution authorities have exhausted all possibilities to find the defendant, however they failed to result in finding defendant, and/or if under strict conditions, set forth by the laws and regulations, the court agrees that defendant waives its right to be present at the trial.

All the above is important, as the ad-hoc decisions and guidelines established with respect to

the reviewed legal institutions, furthermore the practice established by the Kúria during the review procedures clearly shows that with respect to these proceedings there is not only a possibility for infringing the procedural requirements, but it does materialise in a significant extent and it necessarily results in the annulment of promptly and effectively adopted judgements and the initiation of a new trial.

To the contrary of the above we of course have to acknowledge that a decision adopted in relation to the subject matter of criminal liability would become impossible without the application of the simplifier and accelerator measures. Despite of the above, we have to consider the following as an evidential fact: the fastest possible performance of the evidentiary procedure in itself shall not result in the curtailment of the right of defendant to defence, as the result of a law-infringing evidentiary procedure shall not establish the basis of the judgement related statement of facts.³⁰ Therefore my definite opinion is that the legislator still has the task to create balance between the trio of efficiency, expediency and timeliness, and the requirement of fair proceeding and that so often symbolic sentencing of defendant in absentio may carry extraordinary risks.

Namely the acceleration of proceedings always comes with a price: partly due to the relegation of cogency and fundamental principles to the background.

It cannot be ignored that the simplifier-accelerator solutions – in majority of the cases- make the proceedings more difficult and may extend their duration.

With respect to this in all cases, whereby the statutory exceptions cannot be interpreted, in order to ensure the grounded statement of facts the principle of directness cannot be ignored; proceedings which can be performed in absence of the defendant thus mainly deprive the judge obliged to sentencing and justification of his/her sentence from establishing the facts of the case based on the testimony of the defendant and without direct perception of the defendant and to decide about criminal liability, and after a positive judgement about the applicable prejudice.

V. List of publications related to the dissertation topic

1. Büntető-eljárásjog [Criminal Procedure Law] Edit.: Dr. TÓTH, Mihály Editions I., II. and III., HVG Orac Publishing House, Budapest 2003, 2006 and 2009
2. A büntetőjog nagy kézikönyve. [Guide to Criminal Law] Edit.: Dr. VARGA, Zoltán Complex Publishing House, Budapest 2007
3. A büntetőeljárás törvény magyarázata. [Explanation of the Act on Criminal Proceedings] Komplex Publishing House, Budapest 2009
4. Egyszerűsítő eljárás az alkotmányosság határán. Tanulmányok a 60 éves Blaskó Béla tiszteletére [Simplification procedure on the verge of constitutionality. Studies in honour of the 60 years old Béla Blaskó] Budapest 2010.
5. A tárgyalás vezetése – a tárgyalás rendje – jelenlét a tárgyaláson a Magyar Büntetőjogi Társaság jubileumi tanulmánykötete. [Trial management- trial order- presence at trial Jubilee Volume of Essays and Studies by the Hungarian Criminal Lawyers Association] Edit.: Dr. FENYVESI, Csaba Budapest – Debrecen – Pécs 2011.

³⁰ Court Decision (BH) No. 2006.313.